

BR. 195

IZVEŠTAJ KOMANDE GRUPE ARMIJA »E« OD 31. DECEMBRA 1944. KOMANDANTU JUGOISTOKA O SITUACIJI KOD POTCINJENIH JEDINICA U ISTOČNOJ BOSNI I HERCEGOVINI¹

STROGO POVERLJIVO

PREDMET NAČELNIKA
SAMO PO OFICIRU!

KR

2 prim.

Telegram

2. prim.

K-tu Jugoistoka/Ia

- 1) Raspored snaga koji je predložen dopisom k-ta Jugoistoka, Ia, str. pov. br. 0364/44² i izlaganje situacije potpuno su u skladu sa našim mišljenjem i namerama.
- 2) Dopunske primedbe:

Obuhvatanje sremskog fronta južno od Save i prekid pozadinskih veza XXI brd. AK, koji vrše bande koje trenutno nekontrolisano nadiru preko Drine, može se sprečiti samo angažovanjem 22. divizije na drinskom frontu.³

Ubrzano dovlačenje 104. lov. div. XV brd.[skom] AK zavisi još od uspeha operacije »Lavine«⁴. Napredovanje te operacije ne zadovoljava i pored angažovanja dovoljno snaga i brižljivih priprema od strane V SS-brd. AK, jer treba savladati planski izgrađene, jake i pogodno postavljene planinske položaje, a kod jedinica koje su angažovane došlo je do pojava iscrpljenosti zbog dosadašnjih krajnjih napora, nedovoljne zaštite od hladnoće i nedovoljne ishrane.

¹ Snimak werenog telegrama (pisanog na mašini) u AVII, NAV-T-311, r. 186, s. 194—5.

² Redakcija ne raspolaže tim dokumentom.

³ i ⁵ Ta divizija je učestvovala, u decembru 1944, u deblokiranju opkoljenog 21. brdskog armijskog korpusa od strane jedinica 2. korpusa NOVJ (vidi: tom IV, knj. 31, dok. br. 36, objašnjenje 25). Prednji delovi 22. pešadijske divizije prešli su Drinu kod Višagrada tek početkom januara 1945, i preko Sokoca i Vlasenice upućeni su u dolinu Drine (vidi tom IV, knj. 31, dok. br. 146 i knj. 32, dok. br. 92, 94, 123 i 124).

⁴ »Lavine«. Ta operacija se izvodila na prostoru Kreševo' — Fojnica — Travnik — Zenica. Cilj je bio zauzimanje Travnika i razbijanje jedinica NOVJ na tome prostoru. Opširnije o tome vidi dok. br. 201.

Međutim, držanje teritorije jugoistočne Bosne zavisi od uspeha te operacije i razbijanja jakih bandi koje ugrožavaju put i železničku prugu Sarajevo — Brod. Pri tome se ne može zaobići u datom slučaju angažovanje ostalih delova 104. lov. div. Ugrožavanje pozadinskih veza XXI brd. AK neće ni tada biti konačno odstranjeno, jer se ne raspolaže snagama za zatvaranje, odnosno osiguranje širokih breša na frontu između Nevesinja i rejonu Višegrada, kao ni onih između rejonu Sarajeva i rejonu borbenih dejstava XV brd. AK.

- 3) O razvoju opšte situacije mora K-da GrA »E« da izvesti sledeće:

Posle davanja 2 div[izije] nije više zagarantovano da će GrA »E« izvršiti zadatak. Ne treba računati s tim da će izolovane grupe snaga 369. hrvat, i 181. div. duže vremena izdržati pritisak koji se očekuje frontalno i na njihovim bokovima. Pre se može očekivati, na osnovu iskustva u rejonima Podgorica i Knin, da će ceo XXI brd. AK u jugoistočnoj Bosni ponovo zapasti u sličnu situaciju kao i u Albaniji. K-da GrA »E« verovatno neće više biti u stanju da deblokira korpus, odnosno njegove razbijene grupe,³ jer preostale snage jedva da su dovoljne da otklone opasnost od ugrožavanja celokupnog područja GrA sa dalmatinske i mađarske teritorije. Zadatak GrA »E« da na svojim granicama brani hrvatsku teritoriju od 47 neprijateljskih združenih jedinica (bugarske i Titove divizije na spoljnjem i unutrašnjem frontu) može se ostvariti sa malo snaga koje su ostale jedino pokretnim vođenjem borbe i odlučnim sadejstvom svih snaga hrvatske države i njenih oružanih snaga. Hrvatske jedinice, međutim, sve više i više izbegavaju svako ozbiljno angažovanje. Treba računati da će usled povlačenja daljih nemačkih snaga doći do povećanih pojava rasula cele hrvatske države.

Za pokretno vođenje borbi, koje je već ionako otežano zbog širine područja i osetljivosti veza, bile bi u prvom redu potrebne dobro opremljene i obučene pokretne jedinice, spremne za zimske uslove i borbu u planinama, kao i dovoljan broj pokretnih snaga za borbu u ravnici, dodatna artiljerija i inženjerijske snage, obezbeđeno snabdevanje municijom i pogonskim gorivom. Ti uslovi nedostaju. Ako se ne dobije u vremenu zbog zime i povoljnog razvoja situacije na drugim frontovima, dosadašnji zadatak GrA »E« neće se moći izvršiti, ako se ne žrtvuju naše

jače snage. Pri ovome je uzeta u obzir ovdašnja procena situacije Ia, str. pov. br. 11877 od 4. 12. 44, tačka 4®

K-da GrA »E«, Ia, str. pov. br. 0278
od 31. 12. 44.
(Šmit-Rihberg, gen. maj.)

Tačnost overava
Resegir
gen. št. ppuk.

Dostavljeno:
Ia (FS)
OB/KTB

BR. 189

DIREKTIVA KOMANDANTA GRUPE ARMIIJA »E« OD 31.
DECEMBRA 1944. POTČINJENIM KOMANDAMA KORPUSA
ZA ORGANIZACIJU ODBRANE VIŠEGRADSKOG
MOSTOBRANA¹

STROGO POVERLJIVO

250

KR

8 prim..

Telegram

8. prim.

K-di LXXXXI AK
K-di V SS-brd. AK
K-di XXI brd. AK

Sadržaj: direktiva za izgradnju položaja užeg višegradskog mostobrana.

1) Nakon izvlačenja 104. lov. div. iz dosadašnjeg rejonu borbenih dejstava², sa preostalim snagama LXXXXI AK treba

⁶ To je procena situacije K-de Grupe armija »E« od 4. decembra 1944, upućena k'tu Jugoistoka, s prediogom o skraćivanju fronta od Zvornika do Dunava, s tim da se, posle povlačenja poslednjih nemačkih jedinica preko Drine, linija fronta proteže pravcem Daniilovgrad — Konjic — Sarajevo — Podromanija — Zvornik (AVII, NAV-T-311, r. 184, s. 787—9).

¹ Snimak overenog telegrama (pisanog na mašini) u AVII, NAV-T-311, r. 185, s. 279—80.

² Vidi dok. br. 201.